

Hafnia Hodierna

Eller

Udførlig Beskrivelse

om den

Kongelige Residentz - og Hoved - Stad

Kiøbenhavn,

1748

Uddrag

Kgl. Hof Apotek & Theatro Anatomico - Chirurgico

Cap. III.

Handler om de Merkværdigheder, der findes ved de offentlige verdslige Bygninger i Staden, og forestille tillige endeel private Paladser og ziirlige Borger - Huuse, som findes derudi.

Men vi bliver ved Kiøbmager - Gaden, og see videre ned imod Amager - Torv det Kongelige Hof - Apotheque; Et Huus, som ey er af mindre Betydning end et af de førømmeldte. Tav. XLIII viser Facaden deraf. Det er ligesom næsten den heele Gade, efter Ildebranden nyt er opbygget; og læser man over Porten følgende Linier:

Jeg maatte segne ned for Ildens graadig Lue,
Dog kunde ingen Nød mig gandske underkue:
Den Haand, der fældte mig, opreiste mig igien,
Gud være stedse nu min Skiold og beste Ven.

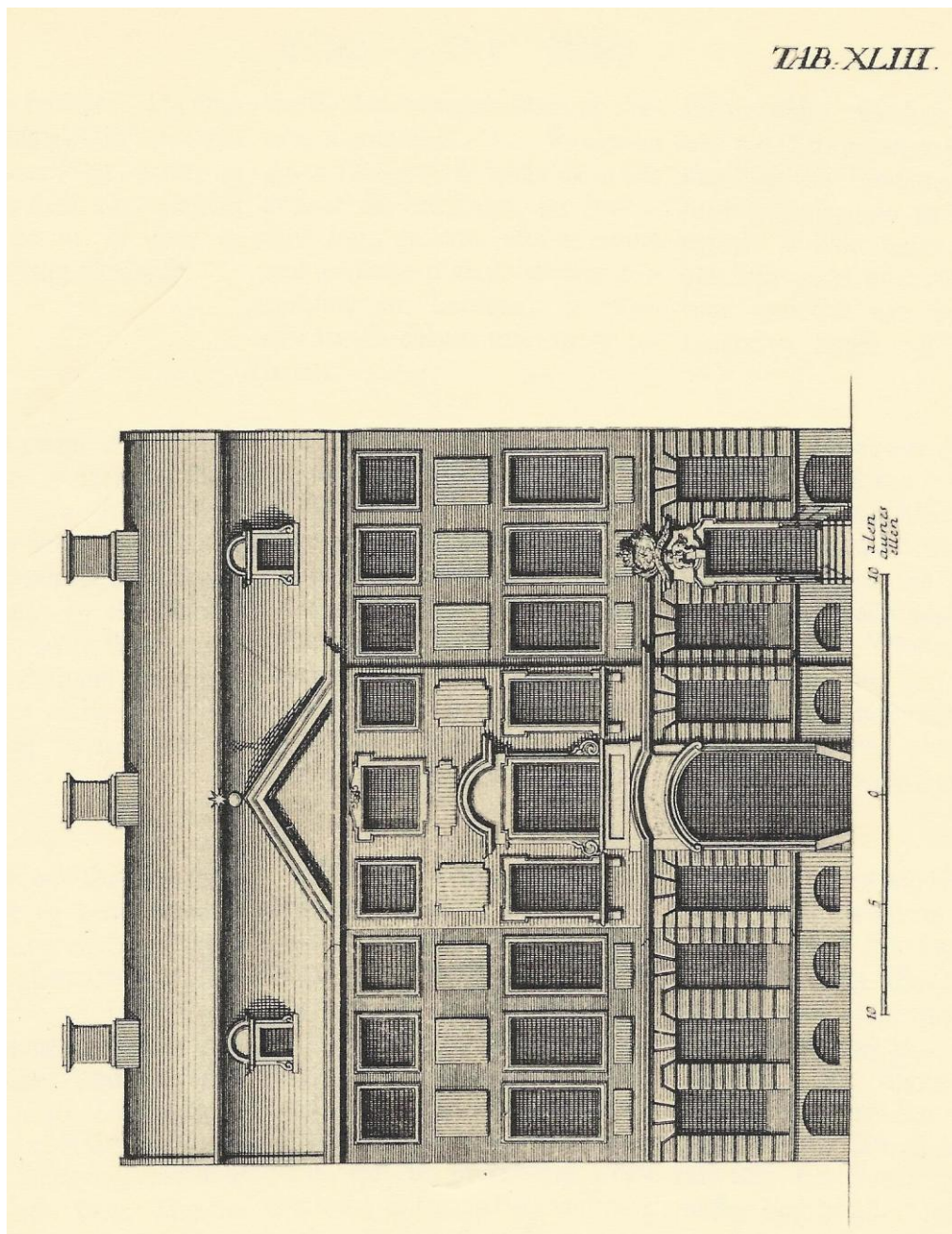
og derunder

FIDENTEM NESCIT DESERUISSE DEUS. ANNO 1736.

Over Døren forestilles en Elephant med disse Ord

Kongelig Hof - Apotheque.

AGROS ALLICIO, MORBOS PROBOSCID E PELLO.

Tav. XLIII Kongelig Hof - Apotheque, Kiøbmager - Gaden.

Ikke langt fra det Kongelige - Hof - Apotheque paa samme side i Gaden, sees det Huus, hvorudi det Kongelige Anatomie - Collegium holdes, og hvor en stor Samling af rare Anatomiske Sager kand sees og

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

med Fornøjelse betragte. Og siden denne Indretning og Stiftelse er een af de nyere i vore Tider, holder jeg fore, at det ey kand være Læseren mishageligt, derom at faae en nøye og tilstrekkelig Kundskab.

Directionen og Opsigten over denne Stiftelse og deraf dependerende, blev betroet til Herr Justitz - Raad Crüger, som General - Directeur af Chirugien, hvilken endnu med Berømmelse forestaaer dette Embede. Alle Chirugi, som tænkte at naae nogen Tieneste enten i den Militaire eller Civile Stand, maa, efter Allerhøyst - bemeldte Anordning, ved dette Theatro Anatomico - Chirurgico have viist Erfarenhed i deres Videnskab, baade paa Cadaveribus humanis, i Anatomien, og i de Chirurgiske Operationer, saa og i de øvrige Deelee af Chirugien, som ved Been - Brud, Lemmers Fordreyninger, og allehaande Binds Application, med videre; hvilke Øvelser skee paa en Been - Rad af et Menneske, som er udstoppet. og med alle sine Ledemod forsynet.

De maa og fire gange om Ugen, nemlig, Mandag, Tiirsdag, Torsdag og Fredag, om Eftermiddagen bivaane de Lectiones publicas, som Directeuren af Chirugien holder, saavel in Anatomicis, som in Chirurgicis, hvilke Lectiones, efter enhver Aarsens Tids Beskaffenhed, handle om sine særdeeles Stykker, som i Efterhøst, Vinter og Foraar, naar Cadavera forefalde, blive Viscerologien, Myologien, Angiologien og deslige tracteret, eller og de Chirurgiske Operationer viiste; derimod om Sommeren, og ellers, naar ingen Cadavera ere at bekomme, bliver det handlet om Osteologien, Been - Brud, Lemmers Fordreyning og andre Sygdomme, som henhøre til Been og Ledemod, saa vel som om Saar, Hævelser, Bylder og deslige; derforuden blive om Onsdagen de unge Studiosi Chirugiæ in Anatomicis & Chirurgicis offentlige examinerede, og blive ingen, uden saadan foregaaende Tentamine, hverken til Reserve Chirurgo eller Pensionaire admitteret.

Paa det og Pensionarii, hvoraf ved dette Kongelige Theatro Anatomico - Chirurgico ere fire, som hver aarlig nyder 100 Rdl. Gratisation, og andre unge Chirugi, som besidde den fornødne Erfarenhed og Kundskab, kand iblant hverandre opmuntres til et Slags Æmulation, maa een af dem ugentlig udarbejde et vist Yjema enten in Anatomicis eller in Chirurgicis, hvilket hver Fredag, efter den offentlige Lection er til Ende bragt, bliver oplæst, hvilket de een efter anden ugentlig skiftes til; Saa blive og de unge Chirugi, hver Tiirsdag og Torsdag Eftermiddag øvede i at applicere alle Slags Bandager paa forommeldte Machine.

Siden nu saa vel til Lectiones publicas, som Tentamina & Examina, udfordres adskillige Requisita og Anatomiske Præparatoria, saa har man til denne Fornødenhed anordnet tre Værelser, som hver til sin Brug er af fuldkommen Størelse.

Over Indgangs Døren til det største Værelse seer man udvendig denne Skrift med forgyldte Bogstaver:

AMPHITHEATRUM ANATOMICO - CHIRURGICUM REGIS.

End videre er paa denne Dør en Efterretning skriftlig kundgiort, at de i dette Theatro Anatomico befindtlige Præoparata paa den første Onsdag i hver Maaned, i Fald ingen Hellig Dag just paa den Onsdag indfalder, af enhver kand tages i Øyesyn.

Indvendig i Salen seer man over denne samme Dør vores nu regierende Allernaadigste Monark Kong FRIDERICH den Femtes høye Navn med Symbolo, og den Kongelige Krone derover.

Strax ved Indgangen seer man en Plads, som med Bænke i oval Form er indsluttet, der med rødt Klæde ere overtrukne, og hvor i Midten staaer et Anatomisk Bord.

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

Benkene ere for de examinerede Chirurgis og de Kongelige Pensionariis, og andre meriterede Folk; og Bordet bliver saa vel ved de publicke Lectioner, som ved Tentamina & Examina brugt; men naar Examina publica blive holdne, bliver endnu et andet Bord fremsat, hvorved Protocollen føres, og General - Direkteuren af Chirurgien, og de øvrige tilforordnede Coexaminatores og Assessores tage deres Plads.

Paa den høyre Haand af Indgangen til Salen, seer man adskillige Nenke, Trappe - viis en over den anden anordnede, hvoraf den foreste med rødt Klæde er overtrukken, og til de allerede tenterede Chirurgis er destineret; de øvrige Benke ere, som paa et offentligt Sted, for alle Liebhaveere aabne, og kand paa dette Amphitheatro over 200 Personer rummes.

I denne Sal sees adskillige Skabe, eller sa kaldede Cabinets, med Glas - Døre for, hvorudi forsvares mange curieuse og rare Præparata Anatomica, hvilke in Lectionibus publicis ere de Studerende ey til liden Nytte og Underviisning, hvoraf en Deel giemmes i mere end 50 Glas, med Spiritu vini forseete, andre conserveres med indsprøttet præpareret Vox, og med en særdeeles overstrøgen Fernis.

Iblant disse Præparata ere de merkverdige:

1. Tvende Uteri (ægleder) med en fælles Vagina af en voxen gift Person, som havde allerede født nogle Børn.
2. En lige Cafus ved et nye - født Barn.
3. Et meget stort Anervrisma, eller Tunicarum Arteriæ Aortæ Udvidelse, som begynder fra det Sted, hvor Arteria kommer frem af Ventrículo cordis sinistro, og indtager den gandske Krumhed, som kaldes Aorta afcendens; Samme har kundet indeholde fem Pæle.

Om hvilke og andre Præparatis med første bliver Publico tilstrekkelig Efterretning af Vedkommende meddeelt.

Man finder og i denne Sal fire Skilderier af de berømteste Lærere af Chirurgien, hvoraf een nemlig Lanfrancus, allerede i det trettende Seculo, som Professor, har doceret Chirurgien, de andre tre ere Johan Pitard, Wilhelmus Vavasfor, og Ambrosius Pareus.

Fra denne Sal træder man ind i et mindre Apartment, og seer over Indgangens - Døren Høysalig Kong CHRISTIAN den Sietes høye Navn og Symbolum, tillige med denne Inscription:

AMPHITHEATRUM
ANATOMICO - CHIRURGICUM.
QVOD
SUMMI NUMINIS AUXILIO
ET MANDATO
AUGUSTISSIMI ET CLEMENTISSIMI REGIS
CHRISTIAN SEXTI
DIE XXX. APRILIS ANNO MDCCXXXVI.
FUIT ERCTUM.

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

Lige for Indgangen til dette andet Værelse, seer man atter Høystbemeldte Konges Navn, med samme Omskrift, som i dette Theatri Anatomico - Chirurgici Segl befindes, nemlig:

ANATOMIÆ ET CHIRURGIÆ RESTAURATOR.

Under dette Ornament er et Cabinet eller Skab, hvorudi forvares adskillige Microscopia og andre til Anatomien henhørende Requisita, saa og mangfoldige af de til de Chirurgiske Operationer fornødne Instrumenter, og allehaande Slags Bandager.

Næst hos finder man et stort Skab, i hvis underste Deel adskillige Sceleta ere at skue, og øverst mangfoldige remarquable Hoveder og Hierne - Skaller, som paa adskillig Maader ere præparerede, og giennemskaarne.

I et andet Skab seer man alle Ossa Trunci, deels i eet samlede deels de tre Stykker, hvoraf de ere componerede, hvert for sig, deels og separatim et hvert dertil hørende Been Stykke - viis.

I et andet Lukke finder man et Sceleton (skelet) af et to Aar gammelt Barn, hvis Hoved formedelst en foregangen Hydrocephalo havde bekommet en usædvanlig og utroelig Størrelse. Dernæst alle Ossa artuum superiorum & inferiorum, saa vel tilsammen i deres behørigte Connexion, som hvert for sig adskilt.

I det næste Skab seer man et rart og merkværdigt Sceleton af en Mands - Person, som i Henseende til sin usædvanlig Skiønhed, Proportion, Beenenes naturlige Hvidhed og Glathed, af alle admireres, og har maaskee kuns saa fine Lige.

Næst hos dette finder man endnu et andet Sceleton, som i de foranførte Qualiteter ey viger langt fra det forige.

Disse samtlige Sceleta (skeletter) ere ey ved Kunst sammensatte, men hænge sammen ved deres naturlige Ligamentis, som med et Slags Fernis ere conserverede.

I et andet Skab, eller sa kaldet Cabinet, vises Myologien (muskelvævet) saa vel paa heele Legemer, som paa Over - og - Under - Extremiteterne; saa vel som adskillig Præparata, der i Spiritu vini ere conserverede.

I et lidet Skab betragter man det meneskelige Hierte, som det foran er dannet, med tilhørende Vasis arteriosis (blodkar), med Vox udspryttet; og kand man og bag ved observe de aabnede Auriculas Cordis, med videre.

Dernæst i et andet lidet Cabinet betragter man de paa den bagerste Deel af Collo (Halsen) & Dorfo liggende brede Musculos (muskler), i deres behørigte Orden.

Endelig ser man i et særdeles Lukke en meget curieuse Samling af præparerede og verniserede Legemer af nyfødde Børn; saa og en Deel Sceleta Embrionum af adskillig Alder fra 4, 5 til 9 Maaneder, og nogle endnu yngre Misfostere i Spiritu vini bevarede.

Paa det og de unge Studerende ey skulle fattes paa nogen af de Requititis (krav), som til deres Videnskabers Øvelse og deres Studeringers Fremgang kunde agtes fornødne og tienlige, har man endnu i et tredie Værelse, næst ved de to forbemeldte, til enhvervs Nytte opsat et skjønt Bibliotheque, som er temmelig tallrigt, og bestaaer af Anatomiske, Chirurgiske og andre deslige Medicinske Bøger, i adskillige Sprog; Hvilket Bibliotheque for Vedkommende staaer aaben hver Mandag og hver Fredag, For - og Eftermiddag, i

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

hvilken Tid, nemlig naar det for enhver aabnes, stedse een af forbemeldte Pensionariis maa være tilstede, for efter Catalogum til enhver at udlevere de Bøger, han forlanger, som han paa Stedet kand benytte sig af, enten til Læsning, eller deraf efter Behag at extrahere.

Og som de Anatomiske Præparata saa stærkt have formeeret sig, at de i de to først beskrevne Apartemens ey have kundet rummes eller faae Sted, saa ere endog i denne Bibliotheqvets Stue adskillige placerede, dels aabne, dels i adskillige dertil indrettede Skabe.

Jeg har ikke vidtløftigere villet udføre Beskrivelsen om dette berømmelige Theatro Anatomico - Chirurgico, skjønt derudi findes mangfoldige curieuse Ting, som jeg gandske, forbigaaer, dels fordi jeg maa bekiende, at Beskrivelsen og Termini technice for mig, som en Ukyndig i denne Videnskab, ere baade besværlige og farlige at udføre, i det en Ukyndig let kand sa høyt forsee sig derimod, at han kunde give de Kyndige i Videnskabet Lejlighed til at bese hans Ukyndighed; Deels og fornemmelig, fordi jed veed, at vi snart kand vente os en fuldkommen Beskrivelse om denne Indretning, af een, helst i denne Materie, langt kyndigere Pen, end min er.

Datidens kendteste læge 1737 - 1772:

(En Kongelig affærde)

Johann Friedrich Struensee (5. august 1737 i Halle i Tyskland – 28. april 1772 i København) var en tysk læge og politiker. Fra 1769 var han livlæge for Christian 7., og han var den egentlige magthaver i Danmark 1770-1772. På grund af Christian 7.s sindssygdighed, der gjorde kongen viljeløs og fuldstændig uinteresset i regeringssager, kunne de, der opnåede kongens tillid, overtage regeringsmagten. Efter kongens tronbestigelse i 1766 havde forskellige klier kæmpet om magten. Struensee opnåede den mest magtfulde position ved sit nære forhold til dronning Caroline Mathilde og udmanøvreringen af grev Holck og udenrigsminister J.H.E. Bernstorff.

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

Han indledte nu en strøm af reformer i oplysningstidens ånd, der greb væsentligt ind i en lang række danske forhold. Han afsattes ved et kup efter knap to år ved magten 17. januar 1772 og blev dødsdømt og henrettet.